101964

Skap et sannferdig grunnlag for rettsoppgjøret.

Av
Major O. H. Langeland.

«Jeg behøver ikke å nevne at enhver som foretar sig noe, må være forberedt på at hans handlemåte, når normale forhold atter foreligger, vil bli gjenstand for den skarpeste kritikk. Det er lett å glemme hvordan forholdene var dengang handlingen blev foretatt.»
H.r.advokat Kristen Johanssen 24/4 1940.

Jeg har nettop sittet og lest et utførlig referat fra rettsforhandlingene i Skien i mars i år mot 6 politimenn som meldte sig inn i NS høsten 1940. Når jeg leser det som blev anført i saken, er det forbløffende å se hvor sanne Kristen Johanssens ovenfor citerte ord er blitt. «Det er lett å glemme hvordan forholdene var dengang handlingen blev foretatt.»

De seks politimenn blev frikjent. Men publikum vil lett se på dem som folk av annen klasse, folk som i retning av nasjonal holdning stod på et ganske anderledes lavt nivå enn den store masse av helter. De har jo vært tiltalt til frådømmelse av sin stilling.

Vår manglende evne og vilje til å vedkjenne oss den svakhet som preget helo vår holdning i 1940 og langt ut i 1941 er en ulykke for hele rettsopgjøret. Det dømmes i almindelighet ut fra den forutsetning at det allerede i 1940 var en klar og almindelig bevissthet om at medlemskap i NS var straffbart under alle omstendigheter.

Spesielt hevdes det av de strenge at situasjonen efter 25. september var totalt forandret. Alle som har fulgt begivenhetene, vet at dette ikke er riktig. Kampfronten tok form litt efter litt og usikkerheten var stor længe efter 25 9.

I Milorg. i Oslo hadde vi som utmerkede medarbeidere en rekke av politimenn som hadde meldt sig inn i NS i oktober 1940. Mitt kjenskap til mange av disse folk har gjort at jeg er overbevist om at det i stor utstrekning er skjedd urett mot dem, fordi man ikke vil huske det almindelige grunnlag for handlingene i 1940.

Det er galt at det ikke forlengst er skapt et sannferdig grunnlag. Men vi bør i hvert fall ikke fortsette med å dømme på et helt lognaktig grunnlag, når det gjelder vår evne til nasjonal holdning da prøven kom i 1940.

I sannhetens interesse vil jeg derfor foreslå at Justisdepartementet foranlediger utgitt en samling av de rundskriv og andre embedsmessige uttalelser, som utgikk fra departementer og direktorater i første krigsår og som berører forholdet til fienden eller NS. Samlingen kan innskrenkes til de dokumenter som er undertegnet eller parafert av bra nordmenn, som fremdeles sitter i sine embeder.

En slik samling av dokumenter vil vise hvad bra folk dengang mente å kunne gjøre. Folk er så glemsomme at de nu sikkert vil bli overrasket ved å lese dokumentene fra 1940. Men de embedsmenn hvis navn står på dokumentene, kan i de fleste tilfelle ta saken med ro. Det er nemlig på det rene at det store publikum stod enda betydelig dårligere når det gjaldt vurdering av forholdene.

Når jeg opfordrer Justisdepartementet til å gi ut en systematisk samling av dokumenter til belysning av situasjonen, så skyldes det en bestemt årsak. Jeg har en liten samling av dokumenter av den omhandlede art. Selv godt orienterte folk blir overrasket av det billede den gir. De steiler ved at hr. NN kunde sette sitt navn under et slikt papir, fordi de har glemt hvad man tenkte og gjorde dengang. Fordi jeg på denne måte har hatt så mange anledninger til å fastslå at folk ikke har det riktige utgangspunkt av handlingene i krigens første år, er det at jeg opfordrer Justisdepartementet til å bidra til å skape et sannferdig grunnlag for vurderingen av rettsbedømmelse og kampinnstilling i første del av okkupasjonstiden.

Jeg mottar stadig opfordringer om å offentliggjøre min dokumentsamling. Jeg har imidlertid ikke ønsket å gjøre det, da den ikke er så omfattende at den gir et samlet billede. Den kan derfor komme til å virke som et angrep på enkeltmenn, hvilket ikke er meningen.

Jeg håper derfor å høre at departementet vil skaffe oss den systematiske aktsamling til fremme av sannferdigheten og retten.

Til slutt skal jeg nevne at min anmodning til departementet ikke skyldes at jeg vil virke for noen silkefront. Det er min opfatning at vi har skutt altfor få av de oplagte forrædere og voldsmenn, og at mange av de farlige forbrytere har sluppet for lett. Men vi trenger et sannferdig billede av folks tenke- og handleevne i 1940, således at vi undgår å stemple som landssvikere folk som ikke hadde tenkt å være det og ikke har vært det.

TANNLÆGER
Medl. av Vestfold Tannlægeforening.

Spenningen om tidene øker.

Av
ØKONOM

De økonomiske barometre står fremdeles på «stadig» hvad beskjeftigelsen angår. Omsetningen kan derimot ikke sies å ha holdt sig. I våre handelsavtaler med nabolandene stiger riktignok tallene, noe som er gledelig i denne tid, som kaller på et nordisk økonomisk samarbeid, men samlet går utenrikshandelen ned i valutanødens tid.

Vårt budgett for iår er også innstillet efter dette. Det er gatt et kvartal, og det er ikke hendt noe som lover en øket import. Vi ser da bort fra Marshall-hjelpen, som for andre land synes å komme som «manna i ørkenen», men som utvilsomt blev vel meget beskåret for Norges vedkommende. Det er forhandlet om større leveranser, men det er neppe nogen grunn til å nære overdrevne forventinger om store og øieblikkelige virkninger av disse ekstra tilførsler.

For Norges vedkommende vil Marshall-hjelpen kunne få betydning under to forutsetninger. Den ene er at den styrker våre produksjonsmuligheter og kombineres med øket arbeidsinnsats, og den annen er at den internasjonale handel som helhet får en ny og bedre start til [illegible] forbehold om importlisens og valutatildeling.

«Economist» noterer også at det er bedre med varer i handelen, og at det kan tydes derhen at «ebbens tid» nærmer sig. Forklaringen er efter bladets mening den at inflasjonsflommen omsider er ved å snu. Skattepolitikken virker, folk har ikke så meget å kjøpe for, da staten trekker inn mer penger enn den bruker. Bladet mener at det punkt er nådd da folk foretrekker å vente med kjøp selv innenfor rasjoneringens ramme fremfor å kjøpe hvad som helst.

Er dette riktig, er det utvilsomt et meget viktig innslag i situasjonen. Og man bestyrkes i denne antagelse ved at situasjonen i De Forente Stater viser lignende symptomer. Produksjonen der er rekordhøi for fredstid, og man spår at den vil holde sig høi i hele år. Men dette gir da også en vareflom som øker publikums kresenhet. På den annen side en imidlertid kjøpekraftsituasjonen ikke merkbart influert av statens finanspolitikk. Statsbudgettet er i balanse, og gjeld er avbetalt efter krigen.

Men det har allikevel ikke monnet overfor de store lønnsforhøielser som er gitt, og nu er en ny omgang lønnskonflikter igang — således har gruvearbeiderne allerede skaffet sig tillegg. For å stanse jernbanefolkene beordret president Truman banene overtatt av staten, og for å avverge stålstreik har stålindustrien slått ned prisene [illegible]

Spo[rt]

Frigg [illegible] Turn [illegible] turnering

Turns [illegible]turnering [illegible] syntes [illegible] da [illegible] over Kameratene 2—1 [illegible] gere bragt [illegible] av k[illegible]

Pinseaften møttes Fr[illegible] ratene, hvor Frigg se[illegible] godt spill av Frigg, sp[illegible] omgangen.

Finalen gikk [illegible] og Turn. Dette blev tu[illegible] ste kamp, hvor både [illegible] viste sig fra sin beste [illegible] verte helt tydelig, spill[illegible] Bare sørgelig at kamp[illegible] scoringer, så folk hadd[illegible] avgjørelse også rent t[illegible] uavgjort resultat vant[illegible] ringen og den opsatte [illegible] kal. Både Frigg og Tu[illegible] poeng, men Frigg seiret [illegible] forhold.

*

Ørn og Pors til [illegible]

Vestfold har fått 2 [illegible] den nye hovedserie so[illegible] august i år. De hel[illegible] fjord Ballklubb og Ørn[illegible] defjord Ballklubb var [illegible] men Ørn fikk avgjor[illegible] dag da laget seiret [illegible] Den andre viktige ka[illegible] Larvik, og her sørget [illegible] at det blev hjemmes[illegible] Odd, og hermed rek O[illegible] måtte ha vunnet gan[illegible] laget skulde gått op [illegible] Nu blev det Pors og O[illegible] med den gleden.

*

Eik IF vant sin egen [illegible]

Eik Idrettsforening [illegible] ring i fotball bød på [illegible] Flint beseiret Sem I[illegible] IF og Eik IIF spilte [illegible] Ved loddtrekning gi[illegible] len, hvor laget møtte [illegible] ret Eik med 2—1 og [illegible] egen turnering.

*

Haukerød—St[illegible]

I 2. divisjonskamp [illegible] rød og Stag blev res[illegible] 1—1. Kameratene [illegible] avdeling decidert me[illegible] efter. Begge lag har [illegible] Kameratenes første [illegible] Haukerød i Tønsberg [illegible] Laget skal dertil ha [illegible] Stag i Stavern.

HANDBA[LL]

1. divisjon [illegible]
Larvik Turn—Kam[illegible]

Propaganda[illegible] lig kurs høi[illegible]

(UP). Blandt de [illegible] som er blitt avskjed[illegible] stillinger i forbindel[illegible] ningen i Tsjekkoslo[illegible] offisielle opgaver o[illegible] journalister. Men se[illegible] betraktes som politis[illegible] hver dag sende prøv[illegible] sensuren og foreta [illegible] som denne finner d[illegible]

Tsjekkoslovakias [illegible] er nu som før øst-o[illegible] jet-vennlig. Den kor[illegible] purte Jan Vodicka [illegible] den i nasjonalforsa[illegible] paganda for en vest[illegible] samme som høiforr[illegible]